

MOZAIK
KERETTANTERVRENDSZER
A GIMNÁZIUMOK SZÁMÁRA
NAT 2003

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

12. évfolyam

Készítette:
Nagy Károly

A kerettantervrendszert szerkesztette és megjelentette:
MOZAIK KIADÓ – SZEGED, 2004

TARTALOM

TANTERV	2
Tantárgyi célok és feladatok	3
Fejlesztési feladatok, követelmények	3
Megismerő és befogadóképességek	3

TANTERV

A gimnáziumi 9–12. évfolyam **Vizuális kultúra**, valamint a **Mozgóképkultúra és médiaismeret** tantárgyakhoz

Ajánlott időkeret:

- Vizuális kultúra a 9–10. évfolyamon évente 37 óra,
- Mozgóképkultúra és médiaismeret a 12. évfolyamon 37 óra
- az időkeret a *szabad sáv* terhére fakultáció és felkészítés (érettségi, felvételi) céljából *bővíthető*, projektekre, modulokra, kurzusokra és tanulmányi kirándulásokra is fordítható az iskolák elfogadott és közmegegyezően alapuló helyi tantervei szerint.

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy a mozgóképi szövegértés kialakítását, annak fejlesztését a technikai képi világba való bevezetéssel alapozza meg. Ezzel az önálló tájékozódáshoz, világgépének tudatos formálásához kap segítséget a tanuló. Az audiovizuális írás-olvasás alapján a kritikai médiatudatosság kialakítását célozzuk, amely során értelmet nyer a média társadalomban elfoglalt szerepe, értelmezzük a média működését.

A médianevelést, mint képesség- és személyiségfejlesztő eszközrendszert értelmezzük, amely segítségével az állampolgárok – jelenleg tanulók – az információrobbanás és a modern piacgazdaság korában adekvát módon tudjanak választani a lehetőségek közül, tájékozódjanak, legyenek képesek eligazodni a körülvevő világban. A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során a tanulók felkészültséget szereznek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására. Olyan módszereket sajátítanak el, amelyek segítségével nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat. Mivel a média erősen befolyásolja világgépünket és vetekszik a hagyományos szocializáció fő tényezőinek (család, iskola) hatásaival, meg kell ismernünk a tömegkommunikációs rendszerek működését, az alkalmazási területeket és technológiákat.

A tantárgy a demokratikus elvek elfogadásának nevelőeszköze, amely eszközrendszerben az értékek megbecsülését, a másság elfogadását, a kritikai gondolkodáson alapuló választás képességét fejlesztjük. A tantárgy specialitása komplex hatások vizsgálata, hiszen az adott médiaszövegek egyidejűleg tartalmaznak a gazdasági elemektől a lélektani motívumokig igen sokféle alkotórészt. Ebből kiindulva a bevezető stúdiumok művelődéstörténeti (technikatörténeti) és esztétikai ismereteket is tartalmaznak.

Fejlesztési feladatok, követelmények

A technikai, társadalmi, kulturális fejlődés legfontosabb állomásainak megismerése, az audiovizuális kommunikációs nyelv megértése. Az e nyelven kódolt üzenetek felismerése, elfogadása, avagy elzárkózás az üzenettől.

Attitűd vállalás képessége a tartalmak elemző értékelése útján. Az alkalmazható és az alkalmazott módszerek vizsgálatának képessége (cél, hatékonyság, etikusság, stb.). A médium választás, fogyasztási szokások célirányos, kritikus megválogatása.

Időkeret: 37 óra/év (1 óra/hét)

Megismerő és befogadóképességek

Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásának képessége

A mozgóképkultúra aktuális eseményeivel összefüggő dokumentumok gyűjtése és feldolgozása az önálló ismeretszerzés, mint motiváló tényező, jelzi számunkra az irányultságot, amely alapján további tevékenységi formák szervezhetők (pl. filmmúzeum). A médiaszövegek tanulmányozása megadott és választott szempontok alapján történik, az összehasonlítás értékelésével történik. A médiumok szerepének vizsgálata a családi környezetben, médiafogyasztási szokások elemző feldolgozása, prezentálása. Kooperációs módon kisebb közösség (osztály, kollégiumi szoba) vizsgálata is elképzelhető. Az egy napra eső képi műsorszórás műfaji és a műsorok funkciója szerinti vizsgálata is ajánlott.

Ismeretszerző képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás

A technikai kép (film) létrejöttének körülményei. A fotografikus képalkotás módjai, eszközei – mozgásbrázolás, a képek távközlése. A vilásképek globalizációja, illetve annak gyorsulása az újabb eszközök hatására. A mozgóképek hordozói: film, elektronikus és digitális alapok, valamint a közvetítésüket végző eszközök: mozi, televízió, internet megismerése.

A fejlődés kimunkálta a különböző mozgóképen belüli műfajokat és műsörtípusokat. A mozgókép kultúra eddigi fejlődése is eredményezett olyan produkciókat, amelyek az emberiség kultúrincseihez tartoznak. Imponáló az a technikai ugrás, amely a laterna magicától napjainkig történt. A film, mint első általánosan elterjedt mozgóképhordozó speciális nyelvvvel rendelkezik. E nyelv elemeinek megismerése vezet a műfaj értő elfogadásához, vagyis bemutatjuk az alapfogalmakat: képkivágások, kamera mozgások, különleges effektusok (képi, hang), trükkök, montázsok, képanyelv, filmidő, színészvezetés, forgatókönyv, dramaturgia stb. A film mint a PR alapvető és hatékony eszköze, az alkotó befogadás oksága.

Kommunikáció és szövegértés

Az audiovizuális nyelv árnyaltabbá válása a némafilmtől az internetig. A társadalmi használat változásai a mozi és a televíziózás különbsége miatt. A hálózati kommunikáció kérdései, intézményrendszerek változásai, a tömegkultúra terjedése miatt.

Egyszerűbb szövegalkotási kódok felismerése – mozgóképolvasás (pl. Chaplin) és a szövegalkotó kódok alkalmazása – mozgóképirás, mely során az egyéni és a csoportos tevékenység projektként valósulhat meg.

A tagolt, összetettebb mozgóképi szöveg értése, elemzése (pl. Huszár: Szindbád).

Értelmezés, elemzés, tolerancia

A mozgóképi szövegek környezetben megfigyelt emberi kommunikáció (pl. Kósa: Tízezer nap – jelenet) értelmezése, a jelentéstartalom megvitatása csoportban, majd egyéni elemzések készítése – esszé.

A sztereotípiák és a konvenciók felismerése az illusztrációkon.

A megértés folyamata, szintjei és összetevőinek vizsgálata az asszociatív-intellektuális képkapcsolatok befogadásának érdekében. A képi hatást támogató hangok megfigyelése, elemzése (pl. Pályamunkások c. rövidfilm).

Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység

A mozgóképi szövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, a szerző (intézmény) szándékairól.

Érvek és ellenérvek gyűjtése, ütköztetése.

A kultúra autonómiája és sokfélesége napjaink gyakorlatában. A problémaérzékenység mérése különböző szemelvények útján (burleszk, neorealista film, avantgárd film, melodráma, stb.)

Önismeret, kooperativitás, tolerancia, kreativitás

Saját médiafogyasztási szokások megfigyelése, tudatos korrekciója – műsorszám összeállítása. Kreatív médiamunka – részvétel valóságos, vagy imitált nyilvános vitahelyzetben. Választott társ portréjának elkészítése (amennyiben van rá lehetőség), vagy forgatókönyv terve.

Ajánlott művek, tantárgyi segédletek:

– **Kiadványok, könyvek:** Féjja: Tizenöt filmlecke, Nemeskürty: A filmművészet nagykorúsága, Bíró Y.: A film formanyelve, napilapok, magazinok, műsorújságok.

– **videó kazetták, filmek:** Andalúziai kutya, A diktátor, Aranypolgár, Ben Hur, Cleopatra, Ének az esőben, Kallódó emberek, Aki szelet vet, A halál ötven órája, Mindhalálig zene, A 22-es csapdája, Egy aszszony meg a lánya, A vörös sivatag, Országúton, Ballada a katonáról, Ítélet Nürnbergben, A négyszáz csapás, A burzsoázia diszkrét bája, Egy csepp méz, Meseautó, Körhinta, Hannibál tanár úr, Aranysárkány, Szegénylegények, Sirokkó, Húsz óra, Ménesgazda, Szerelem, Fábrián Bálint találkozása Istennel, Szindbád, Mefisztó, Sose halunk meg.

(A felsorolás hosszan folytatható, a fenti filmek részleteikben is lehetőséget adnak a fejlesztési célokban megfogalmazott kérdéskörök illusztrálására.)

Az értékelési eljárások (ajánlás):

A folyamatos és a periodikus értékelésre egyaránt lehetőséget biztosítunk. A munkanaplók és az ankétok az időnkénti mérést, az egyéni mérést a témakörökhöz kötött feladatok szolgálják. (pl. forgatókönyv terv, technikai ismereteket ellenőrző teszt, esszék.)

A tantárgy a kommunikatív tanulók előnyét feltételezi, ezért ügyeljünk az arányos szerepeltetésre, lehetőségekhez jutásra is. A vitakultúra fejlődése nem jár feltétlenül jegyekben kifejezhető tartalmakkal.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló legyen képes a XX. sz.-i művelődéstörténetben kijelölni a mozgóké- és média helyét, különös tekintettel a szerepköri változásokra.

Értse és tudja a tömegkultúra sajátos jegyeit, legyen képes a magas kultúra és a kommersz elkülönítésére, a tudatos választásra is.

A megismert művekről, műsorokról véleményét tudja kifejezni szóban és írásban egyaránt.

Vegye ki részét a team – munkákból, mutasson érdeklődést valamely részterület irányába, képességeit, hajlamait kamatoztassa a feladat érdekében. Legyenek alapvető ismeretei az audiovizuális tömegkommunikációról, a távközlési rendszerekről, a médianyilvánosság működéséről.